

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tal-11 ta' Mejju, 2004

Citazzjoni Numru. 1216/1998/1

Joseph Muscat

Versus

Charles Schembri u Jonathan Tonna

Din hija azzjoni stimatorja.

lċ-citazzjoni tgħid illi fil-15 ta' Diċembru 1997¹ l-attur kien xtara mingħand il-konvenut Schembri dgħajsa bin-numru 4538 u bl-isem *Stranamore*, b'makna *Mercruiser* numru D827268, bil-prezz ta' ħamest elef lira (Lm5,000). Meta sar il-bejgħ id-dgħajsa kienet għadha reġistrata fuq isem il-konvenut Tonna.

Wara li sar il-bejgħ tfaċċaw difetti serji fil-makna u dawn id-difetti, li kienu moħbija, inaqqsu sew il-valur tagħha billi l-makna ma hijiex tajba għall-użu.

Il-konvenuti, għalkemm imsejġha, ukoll b'ittra uffiċjali, biex iroddu lill-attur daqskemm tiswa makna ġdida, baqgħu ma

¹ Id-data fuq l-att tal-bejgħ] hija l-11 ta' Di' embu 1997, fol. 5.

għamlu xejn, u l-attur għalhekk fetaħ din il-kawża u qiegħed jitlob illi l-qorti:

1. "tillikwida d-difetti kollha" fid-dgħajsa;
2. tgħid illi l-prezz tal-bejgħ għandu jitnaqqas bis-somma likwidata skond l-ewwel talba; u
3. tikkundanna lill-konvenuti, jew lil min minnhom għandu jwieġeb, iħallsu lill-attur is-somma hekk likwidata, flimkien ma' l-imgħax u l-ispejjeż, fosthom dawk ta' l-ittri uffiċjali tat-22 ta' Jannar 1998 u tat-13 t'April 1998.

Il-konvenut Schembri ressaq l-eċċezzjoni illi ma hux minnu illi l-makna kienet difettuża iżda kien l-attur stess illi għamlilha l-ħsara.

Il-konvenut Tonna ressaq dawn l-eċċezzjonijiet:

1. l-azzjoni waqgħet bi preskrizzjoni taħt l-art. 1431 tal-Kodiċi Ċivili;
2. it-talbiet ta' l-attur saru ħażin u ma jiswewx, u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż, għax hemm talba għal-likwidazzjoni ta' danni u għat-tnaqqis fil-prezz, bla ma hemm talba għal dikjarazzjoni ta' responsabbiltà tal-konvenuti jew ta' xi wieħed minnhom;
3. l-eċċipjent ma għandu ebda relazzjoni ġuridika ma' l-attur għax dan xtara d-dgħajsa mingħand il-konvenut l-ieħor, u għalhekk l-eċċipjent għandu jinħeles mill-ħarsien tal-ġudizzju; u
4. id-dgħajsa ħarġet minn idejn l-eċċipjent f'kondizzjoni tajba, bla difetti u taħdem sew, u l-ħsarat saru wara li kien sar il-bejgħ.

L-eċċezzjonijiet tal-konvenut Tonna, ħlief għat-tieni waħda, huma kollha b'xi mod marbuta mal-pretensjoni tiegħu illi hu kien bigħ lill-konvenut l-ieħor u mhux lill-attur, u għalhekk il-bejgħ li jwieġeb għalih hu ma hux dak li sar bl-att ta' bejgħ tal-11 ta' Diċembru 1997.

Tassew illi Tonna kien bigħ id-dgħajsa lil Schembri qabel dik id-data, u kien Schembri li, fil-15 ta' Diċembru 1997, bigħ lill-attur. Madankollu, għalkemm dgħajsa hija ħaġa mobbli, it-trasferiment tagħha huwa soġġett għar-reġim tal-mobbli reġistrati u għalhekk, quddiem terzi, il-proprjetà tgħaddi meta jsir l-att ta' bejgħ fil-forma miktuba quddiem il-liġi.

Bejn iż-żewġ konvenuti ma sarx att ta' bejgħ u għalhekk, sa meta sar l-att ta' bejgħ favur l-attur fil-11 ta' Diċembru 1997, is-sid kien għadu l-konvenut Tonna. Fil-fatt fuq l-att

ta' bejgħ tal-11 ta' Diċembru 1997 jidher il-konvenut Tonna bħala bejjigħ u kien Tonna li ħareġ ir-riċevuta għall-prezz. Għalhekk, għalkemm sar bejgħ ukoll bejn l-attur u l-konvenut Schembri, b'mod illi Schembri wkoll għandu obligazzjonijiet ta' bejjigħ favur l-attur, Tonna ma jistax jiċċhad illi hu wkoll, fil-11 ta' Diċembru 1997, deher bħala bejjigħ biex l-attur xtara mingħandu.

Għal din ir-raġuni, l-eċċezzjoni ta' nuqqas ta' relazzjoni ġuridika bejn l-attur u l-konvenut hija miċħuda. Ukoll, id-data rilevanti għall-għanijiet ta' l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni u għall-għanijiet tar-raba' eċċezzjoni, dwar jekk il-ħsarat sarux qabel jew wara l-bejgħ, hija l-11 ta' Diċembru 1997.

Il-preskrizzjoni illi fuqha qiegħed jistriħ il-konvenut Tonna hija dik ta' l-azzjoni stimatorja taħt l-art. 1431 tal-Kodiċi Ċivili, u hija ta' sitt xhur. Il-bejgħ rajna illi sar fil-11 ta' Diċembru 1997 u l-kawża nfetħet fit-8 ta' Ġunju 1998, anqas minn sitt xhur wara.

L-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni taħt l-art. 1431 tal-Kodiċi Ċivili hija għalhekk miċħuda.

Qabel ma nidhlu fil-meritu jonqos li nqisu wkoll it-tieni eċċezzjoni li hija eċċezzjoni ta' nullità għax ma saritx talba "għal dikjarazzjoni ta' responsabbiltà".

Ir-responsabbiltà tal-bejjigħ għal difetti li ma jidhrux toħroġ mil-ligi² u għalhekk kull ma hu meħtieġ hu illi l-qorti ssib illi l-konvenut kien il-bejjigħ. Rajna illi l-konvenut Tonna wkoll kien bejjigħ, u għalhekk iwieġeb għal difetti li ma jidhrux, bla ħtieġa ta' dikjarazzjoni ġudizzjarja.

L-eċċezzjoni ta' nullità wkoll hija għalhekk miċħuda.

Ngħaddu issa biex inqisu l-meritu.

Il-kwistjoni hi jekk il-makna tad-dgħajsa li l-konvenuti bieghu lill-attur kellhiex difetti li ma jidhrux meta sar il-bejgħ. Sabiex igħinha f'din il-materja l-qorti ħatret espert tekniku sabiex, wara li jgħid jekk id-dgħajsa kinitx fi stat tajjeb meta sar il-bejgħ, jew jekk kellhiex għal difetti li iżda kienu moħbija f'dak il-waqt, igħid jekk dawk id-difetti jnaqqsulhiex il-valur tagħha jew jagħmluha mhux tajba għall-użu li għalih hija maħsuba.

L-espert sab illi tassew illi l-makna kellha ħsara u din il-ħsara ġrat għax daħal l-ilma baħar mill-*exhaust vents* u

² Art. 1424 *et seqq.* tal-Kodiċi Ċivili.

b'effett ta' dan l-ilma l-makna ssaddet minn ġewwa. Il-makna kienet ħadmet sew meta l-attur ħaddimha fl-10 ta' Diċembru 1997, qabel ma xtraha. Ma reġax ħareġ biha qabel l-20 ta' Diċembru 1997, għaxart ijiem wara, iżda, meta reġa' ħaddimha dakinhar waqfitlu f'nofs baħar u d-dgħajsa kellha tiġi rmonkata. Għax tħaddmet meta kellha xi partijiet illi ma kinux qegħdin jaħdmu sew minħabba s-sadid, lill-makna saritilha ħsara li ma tistax tisewwa.

Sabiex tirnexxi l-azzjoni ta' l-attur dan irid juri kemm illi l-makna ġà kellha d-difetti meta sar il-bejgħ kif ukoll illi dawk id-difetti kienu moħbija b'mod illi l-attur ma setax jintebaħ bihom meta xtara.

L-espert tekniku ma wasalx għal konkluzjoni preċiża dwar meta daħal l-ilma li wassal biex il-makna ssaddet. Għalkemm għadda żmien qasir ta' xi għaxart ijiem bejn meta l-attur xtara d-dgħajsa u meta saret il-ħsara, l-espert kien tal-fehma illi s-sadid jista' jiffirma fi żmien qasir, ukoll *overnight*.

Il-perit qal ukoll, iżda, illi "dan it-tip ta' makni jbatu minn *water injection*". Dan ifisser illi, aktar mis-sadid u d-dħul ta' l-ilma, li huma x'aktarx l-effetti tad-difett milli d-difett innifsu, id-difett huwa fil-mod kif inhu magħmul dan it-tip ta' makni li, fi kliem l-espert, "ibatu minn *water injection*" tant illi "din it-tip ta' ħsara hija komuni f'din it-tip ta' makna". Id-difett għalhekk kien fil-għamla nfisha tal-makna u kien jeżisti sa minn qabel il-bejgħ.

L-attur fin-nota ta' osservazzjonijiet tiegħu qal illi d-difett kien moħbi "għaliex ma setax jinkixef ħlief permezz ta' provi illi normalment ma jsirux meta dgħajsa tkun qiegħda tinbigħ". L-espert tekniku iżda qal illi "li kieku l-attur kien aktar prudenti jew kien ġie mogħti parir aħjar hu kien iqabbad espert f'dan it-tip ta' makni u ta' l-anqas jagħmel dak li jissejjaħ *compression test*. B'dan it-*test* tiġi mkejla l-*compression* f'kull ċilindru. Jekk ikun hemm xi *valve* li beda jsaddad għaliex ikun daħal l-ilma qabel u allura ma jagħlaqx tajjeb, dan jintwera f'dan it-*test* minħabba li l-pressjoni f'dan iċ-ċilindru tkun sew anqas miċ-ċilindri l-oħra".

Meta tqis li l-attur kien jaf illi l-makna li kien sejjer jixtri ma kinitx ġdida, l-għaqqal kien jitlob li jieħu parir ta' min jifhem, u mhux idur dawra biha u jara biss illi, sa fejn deherlu hu, "l-affarijiet ma kinux ħażin". Li kieku qabbad lil min

Kopja Informali ta' Sentenza

jagħmel il-*compression test* li semma l-espert kien jintebaħ li xi ħaġa ma kinitx sew. Iżda ukoll li kieku l-*compression test* ma kien jikxef xejn għax, kif ukoll qal l-espert, jista' jkun illi s-sadid ifforma wara l-bejgħ, xorta li kieku l-attur talab parir ta' min jifhem dan kien igħidlu li makni bħal dik li ried jixtri jbatu minn dan id-difett u għalhekk kull darba li jħaddem il-makna kien jieħu l-prekawzjonijiet meħtieġa biex ma jħallix li jitrabba s-sadid. Fil-fehma tal-qorti, għalhekk, ma jistax jingħad illi d-difett tassew kien wieħed moħbi, u l-attur ma ntebaħx bih biss għax ma mexiex bil-għaqal u ma qagħadx għat-twissija *caveat emptor*.

Billi għalhekk id-difett ma kienx wieħed moħbi l-azzjoni stimatorja ma tistax tirnexxi.

Għal din ir-raġuni l-qorti tiċħad it-talbiet ta' l-attur. L-ispejjeż ta' l-ewwel tliet eċċezzjonijiet tal-konvenut Tonna jħallashom l-istess konvenut; l-ispejjeż l-oħrajn kollha jħallashom l-attur.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----